

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništva v tiskarni sv. Cirila, koroško ulice, št. 5. — Delalniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če so natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Rojaki, Slovenci!

Dne 21. avgusta t. l. obhajala se bode na slovenskem Koroškem slavnost, katerej enakih imamo le malo zaznamovanih v naši zgodovini.

Dika naša, starosta koroških Slovencev, neutrudljivi prvoboritelj in rodoljub slovenski, slavni naš rojak

preč. g. profesor Andrej Einspieler

daroval bode v ta namen svojo zlato mašo v rojstnem kraju v Svečah v Rožni dolini na Koroškem.

K tej slavnosti, slavna društva slovenska in dragi rojaki Slovenci, vabimo Vas danes najuljudneje. Udeležite se te pomenljive slavnosti v mnogobrojnem številu, da moremo združeni z Vami dostojno počastiti onega moža, ki je vse svoje življenje posvetil v to, da bi koristil milemu našemu narodu slovenskemu.

Voziti se bode treba do Celovca po železnici in od tukaj z vozovi dalje čez Bistrico v Sveče, kamor je vožnje kake 3 ure, pešhoda pa čez 4 ure. — Gorenjci iz Kranjskega imajo najboljši in najbližnji pot čez hrib „Kočno“.

Podpisani odbor prosi tedaj vsa ona slavna društva in posameznike, ki se želijo udeležiti slavnosti in pridejo do Celovca, da se blagovolijo prej ko prej, najdalje pa do 6. avgusta, oglasiti za prostore, da bode mogoče o pravem času oskrbeti dovolj voz za vse udeležence. — Vožnja na priprostitih kmetijskih vozovih stala bode tje in nazaj za osobo 1 gld. 20 kr. — Ravno tako se je oglašati do gori navedenega časa vsem onim, ki želijo udeležiti se banketa.

Natanjčeneje se bode naznanilo v kratkem po tiskanih vabilih in programih, kakor tudi po raznih slovenskih časnikih.

Pisanja, slavnost zlatomašnika Einspielerja zadevajoča, naj se pošiljajo tajniku slavnostnega odbora pod naslovom: Janez Wieser, župnik Elizabetinskega samostana v Celovcu, kateri bode tudi vsaki čas pripravljen, radovoljno dajati pojasnila na razna vprašanja.

Bratje! Zanašamo se na Vašo udeležbo; pridite k nam, da se skupno z našim slavljencem veselimo; slednji pa naj tudi vidi, kako slovenski narod spoštuje in čisla svoje zaslužne možé.

Na svidenje!

V Celovcu, dne 14. julija 1887.

Za slavnostni odbor

Dr. Valentin Nemeš

kanonik, konzistorijalni svetnik in dekan pri sv. Hemi, predsednik.

Matej Šervicelj,

knezoškofijski svetovalec in komendant na Reberci, podpredsednik.

Janez Wieser,

župnik Elizabetinskega samostana, tajnik.

Slovenščina v naših uradnih.

(Dalje.)

Jaz pravim, slovenski jezik je med sodnimi jeziki bolj zastopan, bolj poznan, kakor se navadno misli, toda to se ne pokaže na dan. Marsikateri slovenskemu uradovanju naklonjeni uradnik uraduje nemški, ker si noče natvezti nevolje svojih predstojnikov, kakor bi se to v mnogih slučajih izgodilo in ker se ne more od vsakterega zahtevati, da bi se za to, kar spozna za dobro in pravično, možato potegnili v nemar pusteč vse neprilicne okoliščine.

Zopet drugi slovenskemu uradovanju neprijazni uradniki se učé na tihem slovenski jezik in iz lastne izkušnje lahko rečem, da sem večkrat tam našel znanje slovenskega jezika, kjer sem to najmanj pričakoval. Toda ti uradniki bi prišli v protislovje s svojo preteklostjo, če bi h krati začeli slovenski uradovati. Ti uradniki pa iščejo tudi vsakoršnih izgovorov, da bi se izognili slovenskemu uradovanju.

Ugovarja se, — da vam nevedem slučaje, ki sem jih pri sodstvu sam doživel, — da vodja

zemljskih knjig, nekaj kak feldvebel ali vahtmajster ne zna slovenski, torej se ne morejo zemljeknjižne prošnje slovenski reševati in manipulirati, — ide se pa še dalje in se reče, perovodja, diurnist, ki na mesec 25—30 gold. prejme, ne zna slovenski pisati, torej se ne morejo pisati slovenski zapisniki, — vendar pa se še ne poskusi slovenščine zmožnega diurnista si pridobiti. (Čujte! na desni.) Na tak način so slovenskemu uradovanju večkrat na poti manipulativni uradniki, vzeti iz vojaške službe, in — diurnisti.

Naj še omenim okoliščino, katera primerno razvijanje slovenskega uradovanja izvanredno ovira. To je način, kako se postopa pri imenovanju auskultantov.

Nadsodišče Graško imenuje auskultante v oni vrsti, v kateri so ustopili v sodno prakso. — Ne da se tajiti, da je to v obče pravo načelo. Vendar se je treba za pravosodne namene pri imenovanju na najnižja sodniška mesta tudi na druge lastnosti prosilcev ozirati, katere jim omogočijo, da ob svojem času zadostijo temu, kar se od njih tirja.

Dalo bi se na primer za štajarsko izračunati, koliko auskultantov v štajarskem statusu bi moralo biti večjih slovenskega jezika. To je vprašanje, ki se ravna jedino po potrebi. — Kako se to izračuni, je vse jedno. — Če se v pošteveh jemlje razmerje prebivalstva 700.000 Nemcev proti 400.000 Slovincem, torej 7 : 4, morali bi biti med 11 auskultanti 4 slovenščine zmožni. To pa ni tako, skušnija in status učita, da mora vlada v statusu jako nizko segati, če hoče nastaviti adjunkta na slovenskem štajarskem, večkrat zadene petnajstega, dvajsetega, zakaj? Ker prednji devetnajsteri niso slovenščine zmožni. (Čujte! na desni.) Ti devetnajsteri pa vendar uživajo adjutum in vendar ni potrebe za toliko le nemščine zmožnih auskultantov. Vsled tega postanejo praktikanti, ki so slovenščine zmožni kar auskultanti in dosežejo še kasneje adjutum. Avausirajo sicer prej za adjunkte, kakor nemški, vendar morajo po 2 do 3 leta čakati, dokler prejmejo adjutum in ker so po večem iz kmetov, ni pričakovati, da bi po 16letni učni dobi še 2—3 leta državi zastoj služili. Jaz menim, da bi se ta neprilika odpravila, če bi se v interesu stvari in gledé na potrebo že pri imenovanju auskultantov ozir jemal na jezikovno zmožnost. Dovolil si bom o tem predlagati resolucijo in prosim, da se podpira in ob svojem času sprejme.

To sem si dovolil v obče navesti. Kako pa je pri nas z jezikom in ravnopravnostjo v uradih? Kako je v političnih, finančnih in drugih uradih, ne bom razpravljaj, čeravno bi jako mikavno bilo, če bi hotel govoriti o tem, kako je neka politična oblast mojega volilnega okraja, društvom, ki so prosila, da bi se jim slovensko

dopisovalo, z žandarji do živega prišla. (Čujte, čujte! na desni.) Ostal bom, kakor sem rekel, pri justici, pa tudi tu se ne bom mudil pri malenkostih, zaradi kakoršnjih se je tožilo na oni strani že v budgetnem odseku, da je neko češko sodišče na neko rešitev le češki pečat pritisnilo. Gospoda, nemški pečat nas ne tišči močno, mi ne dvomimo o provenijenci dostavljenih nam listin, da bi si morali ogledovati jezik na pečatu. Provenijenca nam je dovolj dokazana po uradnem slugi, ki je v okraju poznan. Jaz bom marveč govoril o razmerah, iz katerih se bode razvidelo, da se pri nas gledé slovenskega jezika najprvotnejši pojmi prava in postavnosti v nemar puščajo. (Čujte! čujte! na desni) posebno, če si predočujemo one v začetku navedene besede Nj. prevzvišenosti predsednika najvišjega sodišča.

Ozrite se na katerokoli postavno polje, sezite po § 13. sodnega reda, kateri pripušča v pravdi v deželi navadni jezik, — glejte na § 4. ces. patenta o neprepirnem postopanju, kateri govori o jezikih pri sodišču navadnih; vzemite slednjič § 163 kazenskopravnega reda, kateri uravnjuje jezikovo vprašanje v kazenskem postopanju in govori o sodnem jeziku — povsed najdete, da kakor pred več kakor pred 100 leti po sodnem redu, tako s patentom od 9. avg. 1854 o neprimernem postopku in ravno tako s § 163 letu 1873 prijavljenega kazenskega postopnika so se slovenskemu jeziku vrata v sodišču odprla.

Če govori ljudstvo, ki živi v kaki deželi zdržema, kateri jezik, velja ta danes brez ugovora za v deželi navadni jezik in to je slovenski jezik v znanih vam pokrajinah. Če cesarski patent iz leta 1854 o neprepirnem postopanju pravi, da se morajo uloge v kakem pri sodišču navadnih jezikov podavati, je med temi zapopaden tudi slovenski jezik in če se v kazenskem postopanju v k. 163 čita, da se pričá ali obdolženec, ki ni sodnega jezika zmožen, sme le takrat brez tolmača zaslišati, če sta sodnik in zapisnikar njegovega jezika zmožna, tedaj se pod sodnim jezikom ne umeva samo nemški, marveč tudi slovenski jezik in je zapisavati z Nemci nemške, s Slovenci slovenske zapisnike, ker slovenski jezik je ravno sodnji jezik, kakor nemški, da v naših krajih še bolj, kakor nemški. Celó samovoljno namreč je menjenje, da je sodnji jezik le tisti, katerega sodišče piše, oni, ki ga sodišče pri občeivanju s strankami govori, pa ne. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Uši pri mladi živini.

Snaga je povsodi ljuba, treba pa je je pri mladi živini nič manj, kakor pri malih otrokih.